

Könyvismertetés Szabó Endre Győző (szerk.): Az Infotörvénytől a GDPR-ig című kötetéről

Az elmúlt évtized igencsak mozgalmasan alakult az adatvédelmi szabályozás területén. 2011-ben új törvény váltotta az 1992-ben elfogadott, első magyar adatvédelmi törvényt, és számos újítást hozott a jogalakok bővülésétől kezdve az új adatvédelmi felületei rendszerig. 2012-ben pedig a Bizottság közleményével elkezdődött az új európai adatvédelmi szabályozás bő négyéves jogalkotási folyamata, amelynek eredményeként az európai adatvédelmi rendelet – közismert elnevezéssel: GDPR – 2016-os elfogadása, majd 2018-tól történő alkalmazása új korszakot jelent az adatvédelem történetében. Ezt a változást ráadásul sokszor már-már túlzó felhajtásnak tűnő, de legalábbis korábban egy új jogszabálynak nemigen kijáró figyelem övezte. Nem maradtak el emellett, különösen a nemzetközi szintén a higgadt, tudományos igényű elemzések sem. Ebbe a sorba illeszkedik a Szabó Endre Győző által szerkesztett, „visszatekintő stílusú”, tematizált tanulmánykötet, amelyben számos szerző osztja meg tapasztalatait és tudományos kutatásának eredményeit a nagyközönséggel.

A kötet szerkesztő által jegyzett bevezetője áttekinti a 2010-es évek jelentősebb fejleményeit. Ezt követően három nagy fejezetbe szerkesztve találunk tanulmányokat az intézményi és jogszabályi változások, az Unió perspektíva és néhány globális jelenség témakörében, míg a negyedik fejezet – kissé megtörve az eddigi logikát – az adatvédelmi szakértők szempontjából elemez egyes változásokat vagy jogintézményeket.

A bevezetőt követően Árvay Viktor foglalja össze sokéves tapasztalatait három jogintézmény, a ma már nem létező, hatóság által végzett adatvédelmi audit, a hatásvizsgálat hatósági támogatása, valamint az incidensbejelentés témakörében. A megközelítés szükségszerűen szubjektív, és természetesen lehet vele vitatkozni, de egyértelműen hiánypótló: ezt a szemszöveget a NAIH vezető munkatársán kívül más biztosan nem látja.

A következő két tanulmány az Alkotmánybíróság, illetve a rendes bíróságok adatvédelemmel kapcsolatos joggyakorlatába ad bepillantást. Az első néhány alkotmánybírósági ügy elemzésével elsősorban a szükségesség-arányosság értelmezéséhez ad hozzá szempontokat. A második tanulmány először is eljárásjogi kérdésekre koncentrál, nevezetesen arra a tendenciára, hogy a hangsúly a korábbi, polgári jogi perekről egyértelműen eltolódott a NAIH határozatával szembeni közigazgatási perek felé. Ennek fényében értelmezhető az az elsőre kissé meglepő állítás, hogy a bírósági gyakorlatra nagyobb hatást gyakorolt a 2011-es új

Infotv., mint a GDPR. Másodsor, a tanulmány pontokba szedve összegzi az elmúlt időszakban a bírósági döntésekben megjelenő legfontosabb megállapításokat, így hasznos összefoglaló azok számára, akik ezekben az ügyekben nem mélyedtek el. Egy megközelítést talán hiányolhatunk: érdemes lett volna megnézni és elemezni azt is, hogy miként viszonyulnak a bíróság döntései a NAIH gyakorlatához, azaz milyen arányban és esetekben erősíti azt meg, és milyen esetekben szabott új irányokat a hatóság számára.

A könyv második része az adatvédelem EU-s perspektívájából mutat be fontos szeleteket. Ennek keretében szó esik a valóban újdonságnak számító, egyablakos hatósági ügyintézés szabályairól, majd részletes elemzést kap az olvasó az egyik legjelentősebb magyar vonatkozású EU bírósági döntésről, az ún. Weltimmo-ügyről is. Szabó Endre tanulmánya végül a GDPR hatóság általi alkalmazásának fontosabb területeit foglalja össze, külön kitérve az Adatvédelmi Testületben való közreműködés mindennapi tapasztalataira is.

Ezt követően, a harmadik részben néhány globális és elvi jelentőségű témakörrel folytatódik az adatvédelmi tanulmányok sora. A Cambridge Analytica-ügy joggal tekinthető az új adatkezelési és adatelemzési technikákkal kapcsolatos félelmek „állatorvosi lovának”. Jogellenes adattovábbítás, pszichológiai profilon alapuló, a manipuláció határait súroló, nagyon célzott politikai marketing, mindez a világpolitikára is jelentős hatással bíró választási kampányokban: ennél világosabban megmutatni az adatvédelmi szabályok megsértésének következtét nyújt az ügy tényállásáról és a számtalan lefolytatott vizsgálat eredményéről, de részletes következtetéseket és tanulságokat is leszűr, így e tanulmány a témakör talán legátfogóbb magyar nyelvű szakirodalmi forrásává válhat.

Eszteri Dániel tanulmánya nem kisebb vállalkozásba fog, mint hogy bemutassa két új és divatos, de valójában egyáltalán nem könnyen befogadható technológia, a blokklánc és a mesterséges intelligencia adatvédelem területén felvetett kihívásait, össze is kapcsolva ráadásul ezt a két témát, így rámutatva az „elosztott MI”-konceptió adatvédelmi kihívásaira is. A szerző többször bizonyította e témákban való jártasságát, és a lehető leginkább olvasóbarát módon fogalmaz, de a téma okán így sem könnyű olvasmány.

A következő tanulmány az „adatmonopóliumok” (pl. közösségi oldalak) üzleti modelljét és az arra adható jogi válaszokat, és különösen a hatályos szabályozás és joggyakorlat hiányosságait, elégtelenségét elemzi, nem csak adatvédelmi, hanem versenyjogi szemüvegen keresztül is. Tóth András írása a tudományos publikáció műfajához képest szokatlanul szókimondó („hazugság mint üzleti modell”), ugyanakkor mondandója szakirodalommal, jogesetekkel, és nem utolsó sorban személyes tapasztalatokkal bőségesen alátámasztott.

Végül, a IV. rész az adatvédelmi szakértők világába kalauzol minket. Az első tanulmány az adatvédelmi biztos és a NAIH tevékenységét hasonlítja össze, a szerzők személyének köszönhetően személyes élményekkel gazdagítva. Ezt követően két írás az adatvédelmi jogi tanácsadás ügyvédi tevékenységben

elfoglalt helyét, valamint a leggyakrabban felmerülő kérdésköröket tekinti át. 2018-tól világossá vált, hogy komoly szakemberhiánnyal néz szembe az adatvédelmi jogi/tanácsadói szakma, így helyett kapott egy, az adatvédelmi szakemberek képzésére vonatkozó tanulmány is, amelyben a szerzők elsősorban azokra a posztgraduális képzésekre koncentrálnak, amelyeken a hallgatók elmélyülhetnek az adatvédelmi kérdésekben.

Végezetül egy műfajában is üdítő tanulmány zárja a kötetet: Trócsányi Sára írásában a saját tapasztalatok, de különösen a szépirodalmi idézetek oly módon törik meg a járványhoz kapcsolódó adatvédelmi problémák tudományos igényű feldolgozását, hogy ezzel nem csak olvasmányosabbá teszik a tanulmányt, de kifejezetten az olvasás megszakítására és mélyebb gondolkodásra is készítenek az olvasót.

Egy tematikus tanulmánykötet bemutatása során természetesen nem lehetséges minden egyes tanulmányt mélyelemzésnek alávetni, de a fenti sorok talán segítenek abban, hogy az olvasó összképet kapjon a könyv tematikájáról, szerkezetéről. A kötet egyik komoly értékét adja, hogy a tanulmányok egy része kissé szubjektív, de ettől nagyon hiteles megközelítést alkalmaz, mivel olyan szerzők tollából született, akik az adott témakörben személyesen is érintettek, nemcsak vizsgálói, de alakítói is voltak a folyamatoknak, és az adott ügy minden apró részletét ismerik. E tanulmányoknál a tudományos „távolságtartás” helyett a gyakorlati megközelítés dominál, és olyan szempontok is megjelennek az egyes témáknál, amelyek egyébként – mintegy „kívülről” – nem lennének megismerhetők.

Az elmúlt évtized adatvédelmi történései oly’ gazdagok voltak, hogy lehetetlen a teljességre törekvés. Így a kötetben csak a bevezetőben, és nem önálló tanulmányként tudott megjelenni néhány olyan téma, ami szintén meghatározó volt az elmúlt évtizedben. Gondolhatunk itt a Snowden botrányra, ami az állami túlhatalom és a „Nagy Testvér” általi megfigyelés nem múló veszélyére figyelmeztet (és a Pegasus-ügy újabb hazai aktualitást is ad neki), vagy a Schrems-ügyekre, amely az EU és az USA közötti szemléletbeli törésvonalakra is felhívja a figyelmet, netán a kínai társadalmi pontozás rendszerére, amely egyszerre realizál valamennyi olyan félelmet, amivel szemben az európai adatvédelmi jog több mint fél évszázada küzdeni igyekszik.

Összességében az olvasó színes és sok szempontból egyedi megközelítésű kötetet tart a kezében, amelyet jó szívvel ajánlok mind az akadémiai szféra számára, szakirodalmi forrásként és oktatási anyagként is, mind pedig azon gyakorló jogászok számára, akik szívesen elmélyednének a kötet által érintett számos témakör egyikében.

Halász Géza, *Gyerek*